

europa
bevegelsen

Underveis

Slik deltar Norge i EU-samarbeidet

Europabevegelsen:

Redaksjon: Svein Roald Hansen, Grete Berget, Rebekka Borsch,
Christian Fjellstad

Rapporten er økonomisk støttet av Utenriksdepartementet

Layout: Morten Golimo

Trykk: Gamlebyen Grafiske AS

Forside: Scanpix, bilder: Scanpix, EU-Kommisjonen, Rådet

2. opplag april 2008

Forord

I 1994 sa et flertall ved folkeavstemning nei til at Norge skulle bli EU-medlem. Etter det har Norge bedt om å få være med hver gang EU-landene har utvidet sitt samarbeid til nye områder. Og vi har fått ja til å være med på det meste, men uten stemmerett.

I dag, 14 år etter, er vi med på så mye av EU-samarbeidet at vi er mer integrert i EU enn medlemslandet Storbritannia.

Denne utviklingen har norske politikere aldri snakket høyt om. Uansett hvor mange nei-partier som har sittet i regjeringen, har vi utvidet vårt samarbeid med EU. Men dette har aldri vært en del av den politiske debatten i Norge. Det har ført til at det er svært få som er klar over hvor tett vi samarbeider med EU-landene og hvor viktig det er for å nå målsettinger det er bred politisk enighet om i Norge på stadig flere politiske områder.

Norges viktigste samarbeidsavtale med EU-landene er EØS-avtalen, som trådte i kraft 1. januar 1994. EØS-avtalen innebærer at vi er fullverdige medlemmer i Det indre marked, med unntak av landbruk, fisk og euro-samarbeidet.

Vi må følge reglene EU-landene bestemmer. Siden 1994 har Norge tatt inn ca 8.000 direktiver og forordninger gjennom EØS-samarbeidet. Nye regler tas inn uten noen form for debatt, de bankes bare igjennom. Bare i EØS-komiteemøtet i Brussel i desember 2007 ble det behandlet

57 rettsakter, hvorav 32 direktiver gjaldt mat og helse. Behandlingen tok 8 minutter, og er ny rekord når det gjelder antall EØS-saker pr. minutt.

I Stortinget ble det i 2007 behandlet 394 EØS-saker, og som tidligere; mange EØS-saker på kort tid.

Alle departementer lager nå sine egne strategiske planer for hvordan vi kan forsøke å ivareta våre interesser overfor EU, siden vi ikke får være med på de beslutningene som gjelder også for oss. Pr. januar 2008 hadde 7 departementer lagt fram sine EU-strategier. I tillegg er det lagt fram en EU-strategiplan for matområdet, fremmet av flere departementer sammen. Strategiplanene bekrefter EU som en viktig arena for norsk politikktutforming.

Norge er med på 30 EU-programmer, fra forskning og utdanning til likestilling og folkehelse. Norge deltar foreløpig i 9 byråer, og har søkt om deltakelse i ytterligere 3 byråer.

Alle norske regioner er på plass i Brussel gjennom regionskontorene. Kommunene og fylkeskommunene deltar i EU-samarbeidet gjennom INTERREG og andre regionale programmer.

Det EØS-avtalen ikke inkluderer, det sørger norske myndigheter for at vi også bli med på, fordi EU-deltakelsen er i Norges interesse.

Gjennom EØS-midlene som kom i stand i forbindelse med EU/EØS-utvidelsen i 2004, betaler Norge vel 10 milliarder kroner som går til sosial og økonomisk utjevning i de nye medlemslandene. Deltakelsen i det regionale samarbeidet koster omlag 1,4 milliarder kroner i perioden 2007-2013.

Det er ingen tvil om at Norge er underveis mot EU. Det er ingen tvil om at EØS-avtalen har vært et viktig verktøy på Norges vei mot EU-medlemskap. Norge framstår mer og mer som et medlem som betaler godt for seg, men som ikke har stemmerett.

“Underveis” gir en oversikt over og et innblikk i samarbeidet mellom Norge og EU. Vi håper at det også kan gi inspirasjon til å lese mer, og kanskje til å delta i prosjekter og programmer hvor EU har åpnet for norsk deltakelse.

Grete Berget
generalsekretær i Europabevegelsen
april 2008

Innhold

3	Forord	27	Kapittel III – EØS og Stortinget i 2007
10	Kap I – EØS er veien til EU	30	Kapittel IV – Departementenes EU-strategier
	1.1. <i>EØS-avtalen</i>	33	Kapittel V – Norge følger EU-erklæringer
16	1.2. <i>EU-byråer med norsk deltakelse</i>		
20	1.3. <i>Norges deltakelse i den europeiske Regionalpolitikken</i>		
21	1.4. <i>Norges tilknytning til EUs justis- og politisamarbeid</i>		
23	1.5. <i>Norges tilknytning til EUs utenriks- og sikkerhetspolitikk</i>		
24	1.6. <i>Norske bidrag gjennom EØS-midlene</i>		
26	Kapittel II – Dette var vi med på før EØS-avtalen		

Lenkene til de forskjellige EU-programmene Norge deltar i, til departementenes EU-strategier og til EU-byråer med norsk deltakelse finner du på www.jasiden.no

Innledning

Da EU-landene på slutten av 1980-tallet bestemte seg for å utvikle Det indre marked til et reelt fellesmarked, var EFTA-landenes frihandelsavtale ikke lenger nok for å sikre norsk næringsliv de samme konkurransemulighetene. I det "ekte fellesmarkedet", var det ikke bare snakk om null toll, det handlet om å innføre de samme spillereglene i alle land. Som i fotball skulle man konkurrere ut fra den samme regelboka og det skulle være en dommer som passet på at alle fulgte reglene.

Svaret ble EØS-avtalen, som gjorde EFTA-landene til fullverdige medlemmer i Det indre marked, med unntak av landbruk, fisk og Euro, som ble holdt utenfor avtalen. Avtalen ga også EFTA-landene muligheter til å delta i arbeidet med utviklingen av spillereglene i Det indre marked. Man fikk mulighet til å arbeide opp mot Europakommisjonen og til å delta i komiteene som utarbeidet grunnlaget for det lov- og regelverk som skulle gjelde. Men når beslutningene skulle tas, var det bare medlemslandene som kunne delta. Daværende handelsminister, Eldrid Nordbø, betegnet EØS-avtalen som 1990-årenes frihandelsavtale.

Fungerer EØS etter hensikten?

I forbindelse med EØS-avtalen, ble det også opprettet en parlamentarisk komité, med repre-

sentanter for EFTA-landene og Europaparlamentet, som fikk i oppdrag å overvåke EØS-avtalen. Hvert år har parlamentarisk komitéen konkludert med at "EØS-avtalen fungerer etter sin hensikt". For å få en vurdering av hvordan EØS fungerer, startet EØS-komiteen på EØS-parlamentarisk møte i Strasbourg i november 2007 en vurdering av EØS-avtalen "i lys av den utviklingen som er skjedd i EU-samarbeidet siden 1994 og de endringer Lisboa-traktaten bringer".

Store endringer siden 1994

Siden 1994 har det skjedd en omfattende utvikling i EU-samarbeidet. Det er innført et betydelig lov- og regelverk. Mange nasjonale regler er blitt erstattet av EU-regler, og på mange områder har regelverket blitt skjerpet. Dette gjelder særlig på miljøområdet. Åtte av ti av Norges nye miljøregler kommer fra Brussel via EØS-avtalen.

EU-samarbeidet har fått 12 nye medlemmer ved utvidelsene i 2004 og 2007. Samarbeidet har også utviklet seg til nye områder. Det mest omfattende er Schengen-samarbeidet om indre- og ytre sikkerhet. Her er også Norge og Island med, på samme vilkår som i EØS-avtalen. Vi kan bidra på mange måter, men får ikke være med når beslutningen skal tas.

Nye samarbeidsformer

Det er skapt nye samarbeidsformer. Blant annet en lang rekke felles samarbeidsprosjekter innen forskning, utdanning, likestilling, helse osv. Her vedtas ingen felles regler, men man samarbeider på sentrale områder for å få mer ut av ressursene og for å trekke i samme retning. I 1994 var dette bare i sin begynnelse, med ett forskningsprogram og ett utdanningsprogram. I dag er det 17 prosjekter, flere med mange underprosjekter, som Norge deltar i. Inngangsbilletten til denne deltakelsen ligger i EØS-avtalen.

Den kanskje viktigste endringen er Europaparlamentets økende innflytelse. I dette organet har Norge, Island og Liechtenstein ingen formell plattform for å samarbeide med i EØS-avtalen.

Visste du at...

...det skal bli slutt på at syke barn må bruke medisiner beregnet på voksne? Nye EU-regler vedtatt av EU-parlamentet skal sørge for at det blir utviklet særskilte medisiner beregnet for barn. Legemiddelfirmaer må i fremtiden tilfredsstillende strenge regler når de skal markedsføre legemidler beregnet for barn.

Visste du at...
...EUs landbruksministere er enige om en ny forordning om økologiske produkter og merking som vil være enklere for både gårdbrukere og forbrukere? Bruken av EUs økologiske logo vil bli obligatorisk, men kan kombineres med nasjonale og private logoer.

Dermed vil mulighetene for innflytelse gjennom Kommisjonen miste betydning, fordi Europaparlamentets innflytelse på politikktutforming øker. Både REACH- og tjenestetdirektivet ble sterkt endret under behandlingen i Europaparlamentet.

Ny traktat gir nye utfordringer

Lisboatraktaten vil endre EU-samarbeidet og bidrar dermed til uklarhet om hva som ligger innenfor Det indre marked – og dermed EØS-avtalen – og hva som ligger utenfor. For EU-landene er det likegyldig, men for Norge, Island og Liechtenstein er det viktig å vite hva som angår oss og hva som ikke gjør det.

Denne prosessen, sier vår felles parlamentarikerkomité, reiser spørsmål om utviklingen er i ferd med å løpe fra også EØS-avtalen, slik den er utformet. Avtalen fungerer som den skal for næringslivet. Men jo mer EU-landene utvikler sitt samarbeid på tvers av politikkområder, jo mindre innflytelse vil Norge, Island og Liechtenstein sitte tilbake med.

Juni 1994 undertegnet (fra venstre) Norges EU-ambassadør Eivinn Berg, utenriksminister Bjørn Tore Godal, statsminister Gro Harlem Brundtland og handelsminister Grete Knudsen EØS-avtalen i Brussel.

Kapittel I

EØS er veien til EU

1.1. EØS-avtalen

Det indre marked

Norge deltar i EU-samarbeidets indre marked på lik linje med medlemslandene, og EØS-avtalen sikrer i praksis et slags økonomisk medlemskap i EU for de fleste norske bedrifter. EØS-regelverket gir norsk næringsliv likeverdige rammebetingelser med europeisk næringsliv. Fram til 2008 har Norge tatt inn mer enn 8.000 EU-direktiver og rettsakter (ifølge EFTA) i norsk lov.

Dialog og utveksling om nye lover innenfor EØS

Norge følger aktivt med og står i dialog med Kommisjonen når EU-samarbeidet jobber fram nye lover og regler som berører EØS og med dette norsk lov.

Deltakelse i EU-programmer

I tillegg til de fire frihetene i Det indre marked (fri bevegelse av varer, tjenester, kapital og personer), og de felles konkurranse- og statsstøtteregler, dekker EØS også samarbeid utenfor de fire friheter, blant annet gjennom EFTA-deltakelse i en rekke EU-programmer. Dette er kanskje det

mest konkrete eksemplet på hvordan enkeltpersoner og organisasjoner kan dra nytte av EØS-samarbeidet. Antall EU-program med EFTA-deltakelse har økt kraftig siden EØS-avtalen trådte i kraft: fra 15 programmer i 1994 til mer enn 30 i 2002. I den nye generasjonen av programmer fra 2007 til 2013 er mange av disse slått sammen i store rammeverksprogrammer, med i alt 17 programmer med EFTA-deltakelse. Det absolutt største er det 7. forskningsprogrammet med 75 prosent av det totale finansielle bidraget fra EFTA, fulgt av programmene for livslang læring og for konkurransedyktighet og innovasjon, med til sammen 17 prosent av det finansielle bidraget.

Forskningsprogrammet 2007-2013 (FP7)

- **Formål:** Forene forskningspolitikk og forskningsfinansiering, og å bygge sterke relasjoner mellom de mest fremtredende miljøene i Europa.
- **Hovedkomponenter:** Samarbeid; ideer; mennesker; kapasitet; EUs felles forskningssenter.
- **Budsjett:** 50,5 mrd euro (63% mer enn FP6).
- **Norsk kontaktpunkt:** Forskningsrådet.

Livslang Læring-programmet 2007-2013 (LLP)

- **Formål:** Erstatte, videreføre og videreutvikle utdanningsprogrammene Sokrates og Leonardo da Vinci; støtte europeiske Masterkurs i "verdensklasse" samt stipender for europeiske studenter i andre verdensdeler.
- **Hovedkomponenter:** Comenius (barnehage, grunnskole og videregående skole); Erasmus. (høyere utdanning); Grundtvig (livslang læring); Leonardo da Vinci (yrkesopplæring og praksis); tverrgående program på politikktutvikling, språklig mangfold, IKT, og spredning av resultatet og god praksis.
- **Budsjett:** 7,6 mrd euro.
- **Norsk kontaktpunkt:** Senter for internasjonalisering for høyere utdanning.

Visste du at...

...Miljøblomsten er EUs miljømerke? EØS sikrer Norge Miljøblomsten. Produkter med EU-blomsten på er garantert sikre og miljøvennlige!

...energimerking er en del av EUs omfattende energisparingsprogram SAVE? Det gjør det lettere å velge miljøvennlig når du kjøper kjøleskap, vaskemaskin eller fryser.

Visste du at...

...kvaliteten i drikkevannet ditt er sikret gjennom et EU-direktiv? Direktivet fra 1995 stiller krav til kvaliteten på overflatevann som benyttes til drikkevann. 800 000 mennesker i Norge har dermed fått bedre drikkevann.

Konkurranssevne og Innovasjon 2007-2013 - CIP

- **Formål:** Bidra til å bedre rammevilkårene for næringsliv og bedrifter og stimulere til økt tilgang på finansiering, teknologi og innovasjon.
- **Hovedkomponenter:** Entreprenørskap og innovasjon (2,17 mrd euro); Informasjonsteknologi (0,73 mrd euro); Intelligent energi i Europa (0,73 mrd euro).
- **Budsjett:** 3,6 mrd euro.
- **Norsk kontaktpunkt:** Innovasjon Norge.

Sysselsetting og sosial solidaritet 2007-2013 - PROGRESS

- **Formål:** Støtte opp om EUs politikk og fremme tiltak på de arbeidslivs- og sosialpolitiske områdene.
- **Hovedkomponenter:** Sysselsetting (23%); sosial beskyttelse og integrasjon (30%); arbeidsliv (10%); ikke-diskriminering og mangfold (23%) ; likestilling (12%).
- **Budsjett:** 743,29 mill euro.
- **Norsk kontaktpunkt:** Arbeids- og inkluderingsdepartementet.

Daphne III 2007-2013 – kamp mot vold

- **Formål:** Forebygge og motkjempe alle former for vold mot barn, ungdom og kvinner.
- **Budsjett:** 116,5 mill euro.
- **Norsk kontaktpunkt:** Barne- og likestillingsdepartementet.

Helse 2008-2013

- **Formål:** Bidra til et høyt nivå på fysisk og mental helse i hele EU.
- **Hovedkomponenter:** Bedre borgeres helsesikkerhet; promotere helse for å bedre velstand og solidaritet; generere og distribuere helsekunnskap.
- **Budsjett:** 325,2 mill euro.
- **Norsk kontaktpunkt:** Helse- og omsorgsdepartementet.

Narkotikaprogrammet 2007-2013 (EFTA deltakelse fra 2008)

- **Formål:** Forebygge og redusere bruk av narkotika; redusere avhengighet og narkotika-relaterte problemer for individer og samfunnet.
- **Budsjett:** 22,5 mill euro.
- **Norsk kontaktpunkt:** Helse- og omsorgsdepartementet.

Forbrukerprogrammet 2007-2013

- **Formål:** Støtte og overvåke nasjonal forbrukerpolitikk og bidra til å beskytte forbrukernes helse, sikkerhet og økonomiske og juridiske interesser.
- **Budsjett:** 156,8 mill euro.
- **Norsk kontaktpunkt:** Forbrukerrådet.

Finansielt instrument for sivil beredskap 2007-2013

- **Formål:** Styrke kapasiteten på krisehåndtering, varsling og koordinert innsats; stimulere til informasjonsutveksling og samarbeid omkring forebyggende tiltak.
- **Budsjett:** 189,9 mill euro.
- **Norsk kontaktpunkt:** Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap.

Aktiv Ungdom 2007-2013

- **Formål:** Gi unge mennesker anledning til å tilegne seg ny kunnskap og nye ferdigheter ved å ta ansvar og skape egne prosjekter.
- **Hovedkomponenter:** Gruppeutveksling; ungdomsinitiativ; demokratiprojekter; europeisk volontørtjeneste; opplæring for ungdomsarbeidere og ungdomsledere.
- **Budsjett:** 885 mill euro.
- **Norsk kontaktpunkt:** Barne-, ungdoms- og familieetaten og www.aktivungdom.eu.

Visste du at...

...EU gir deg trygghet når du handler? EU sørger for at emballasjen viser næringsinnholdet og tilsetningsstoffene samt holdbarhetsdato og opprinnelsessted til mat og drikke.

Visste du at...

...takket være EU, får du som flypassasjer rett på kompensasjon når du blir rammet av overbooking eller innstillinger? Det gjelder også når du reiser med tog. Fra 2011 stilles det miljøkrav til flytrafikken i EU, da må de være med i kvotehandelen med CO2.

Kultur 2007

- **Formål:** Fremme et felles kulturområde i Europa gjennom å stimulere til samarbeid mellom kulturaktører.
- **Hovedkomponenter:** Støtte til kulturelle prosjekter; støtte til institusjoner som er aktive på europeisk nivå innen kulturfeltet; støtte til analyse, innsamling og distribusjon av informasjon.
- **Budsjett:** 400 mill euro.
- **Norsk kontaktpunkt:** Norsk Kulturråd.

MEDIA 2007

- **Formål:** Styrke den europeiske film-, fjernsyns-, video- og multimedia industriens konkurransevne på det internasjonale markedet.
- **Budsjett:** 755 mill euro.
- **Norsk kontaktpunkt:** MEDIA Desk Norge

Sikrere Internet Plus 2005-2008

- **Formål:** Trygge bruken av digitale medier for barn og unge i Norge.
- **Hovedkomponenter:** Bekjempe ulovlig innhold; heve oppmerksomheten; uønsket og skadelig innhold; arbeide for sikrere omgivelser.
- **Budsjett:** 45 mill euro.
- **Norsk kontaktpunkt:** SAFT Norway.

IDABC 2005-2009

- **Formål:** Støtte elektroniske tjenester mellom forvaltningen, borgere og næringsliv.
- **Norsk kontaktpunkt:** SOLVIT Centre Norway.

Jobber for norske interesser i Brussel: Norges EU-ambassadør Oda Sletnes i møte med kommisjonspresident Jose Manuel Barroso.

Marco Polo II 2007-2013 (transport)

- **Formål:** Fremme et mer miljøvennlig godstransportsystem.
- **Hovedkomponenter:** Modalskifte; katalysator; felles læring; sjømotorveier; trafikkungåelse
- **Budsjett:** 400 mill euro.
- **Norsk kontaktpunkt:** Samferdselsdepartementet.

Statistikk

- **Formål:** Bedre kvaliteten på Statistikk og ytterligere forbedre utviklingen av "European Statistical System" (ESS).
- **Norsk kontaktpunkt:** Statistisk sentralbyrå.

Visste du at...

...du kan reise gjennom det meste av Europa uten å bli stoppet og kontrollert ved grensene? Denne friheten finnes faktisk intet annet sted i verden enn EU!

1.2. EU-byråer med norsk deltakelse

EFTA-deltakelse i relevante EU-byråer er, i tillegg til programmene, et eksempel på EØS-samarbeid utenfor de fire friheter på tilgrensete områder som er med på å styrke Det indre marked og heve EØS/EFTA-landenes mulighet til å yte innflytelse på viktige politiske felt innenfor EØS-samarbeidet. EØS/EFTA-landene deltar foreløpig i 9 byråer, og deltakelse i 3 nye byråer er under vurdering:

European Environment Agency (EEA)

Med sete i København (Danmark), har EEA som formål å støtte bærekraftig utvikling og bidra til betydelig og målbar forbedring av Europas miljø ved å gi relevant, målrettet og korrekt informasjon til beslutningstakere og til det offentlige.

European Medicines Agency (EMA)

Med sete i London (Storbritannia), har EMA som formål å beskytte og fremme offentlig helse og dyrehelse gjennom evaluering og overvåking av medisiner for mennesker og dyr.

European Maritime Safety Agency (EMSA)

Med sete i Lisboa (Portugal), har EMSA som formål å bidra til å heve standarden på EUs maritime sikkerhetssystem. EMSA gir teknisk og vitenskapelig råd til Kommisjonen med hensyn til oppdatering og utvikling av ny lovgivning og arbeider tett med medlemslandene med hensyn til implementering av EU-lovgivning.

European Aviation Safety Agency (EASA)

Med sete i Köln (Tyskland), har EASA som formål å promotere de høyeste fellesstandarder og utvikle felles regler på europeisk nivå med hensyn til sikkerhet og miljøbeskyttelse i flysektoren. EASA overvåker implementering av standarder gjennom inspek-

Visste du at...

...et EU-direktiv ivaretar rettighetene dine når du har du kjøpt ferieturen din via et reisebyrå? Det kan komme godt med dersom det viser seg at turoperatøren ikke leverer det man har betalt for.

...som EØS-borger har du krav på medisinsk behandling i alle EU/EØS-land om noe skulle inntreffe på reisen? Husk å ta med EUs helsekort!

sjoner i medlemslandene og bidrar med nødvendig teknisk ekspertise, opplæring og forskning.

European Centre for Disease Prevention and Control (ECDC)

Med sete i Stockholm (Sverige), har ECDC som formål å identifisere, evaluere og kommunisere truslene mot menneskelig helse fra smittsomme sykdommer. ECDC jobber med nasjonale helsemyndigheter for å styrke og utvikle overvåking og et system for tidlig varsling av smittsomme sykdommer på europeisk nivå.

European Railway Agency (ERA)

Med sete i Valenciennes (Frankrike), har ERA som formål å bidra til et integrert jernbanenettverk i EU ved å styrke dets sikkerhet og sikre at det fungerer over landegrensene. ERA har som oppgave å utvikle felles tekniske standarder og tilnærminger til sikkerhet som er økonomisk levbare. ERA skal jobbe tett med relevante aktører i jernbanesektoren, med nasjonale myndigheter og med EU-institusjoner.

European Network and Information Security Agency (ENISA)

Med sete i Heraklion (Hellas), har ENISA som formål å styrke kapasiteten til EU, medlemslandene og næringslivet når det gjelder å unngå, adressere og løse sikkerhetsproblemer knyttet til nettverk og informasjon.

EØS/EFTA-deltakelse under særskilte samarbeidsformer (med blant annet bilateral finansiering):

European Centre for the Development of Vocational Training (CEDEFOP)

Med sete i Thessaloniki (Hellas), har CEDEFOP som formål å hjelpe Kommisjonen med å

Visste du at...

...kjæledyret ditt også kan reise fritt i EU? I 2004 kom kjæledyrpasset, som må vises når kjæledyret skal over grenser internt i EU. Passet innebærer en betydelig forenkling i forhold til den papirbunken som fram til 2004 trengtes når kjæledyr skulle krysse europeiske landegrenser.

promotere og utvikle yrkesopplæring på europeisk nivå og gjennom vitenskapelige og tekniske aktiviteter å bidra til implementering av en felles yrkesopplæringspolitikk.

European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions (EUROFOUND)

Med sete i Dublin (Irland), har EUROFOUND som formål å bidra til å skape bedre leve- og arbeidsvilkår i Europa.

Under vurdering:

European Food Safty Agency (EFSA)

Med sete i Parma (Italia), har EFSA som formål å vurdere risiko knyttet til mat og fôr. EFSA's vurderinger blir kommunisert til styresmaktene i EU og i medlemslandene så disse kan ta effektive og nødvendige beslutninger og utvikle ny lovgivning på mat og fôrrområdet. Forhandlingene om norsk deltakelse er i prinsippet avklart.

European Chemicals Agency (ECA)

Med sete i Helsinki (Finland), vil ECA ha som formål å styrke og gjennomføre de tekniske, vitenskapelige og administrative aspekter ved REACH-systemet og gi EU-institusjonene og medlemslandene best mulig vitenskapelig og tekniske rådgivning på kjemikalier som er dekket av dette systemet. Forhandlingene om norsk deltakelse er i prinsippet avklart.

European Gender Institute (EGI)

Med sete i Vilnius (Litauen), vil EGI ha som formål å gi tekniske råd til EU-institusjonene og medlemslandene, spesielt med hensyn til innsamling, analyse og distribuering av data og statistikk, og til utvikling av redskap for integrering av likestillingspolitikk. EGI vil også ha ansvar for å øke oppmerksomheten om likestilling blant EU-borgere.

I Europaparlamentet vedtas flere og flere avgjørelser som berører og påvirker det norske samfunn.

Visste du at...

...det er EU som har kjempet gjennom billigere mobilpriser til og fra utlandet? I 2007 vedtok EU nye mobilpriser, til tross for protester fra mobiloperatørene. Takket være EU har prisene på såkalt roaming, altså bruk av mobil over landegrensene, blitt 60 prosent billigere.

1.3. Norges deltakelse i den europeiske Regionalpolitikken

Norge samarbeider aktivt og omfattende med EU-landene i regionalpolitikken, gjennom EUs INTERREG-programmer. Disse programmene finansieres som et spleiselag mellom EUs strukturfond og deltakerlandene. Norge betaler selv for deltakelsen i INTERREG. Fra 2000 til 2006 deltok Norge i 9 INTERREG-programmer, samt 2 nettverksprogrammer.

- 3 grenseregionale programmer (INTERREG Nord, INTERREG Kvarken-Midt-Skandia og INTERREG Norge-Sverige).
- 3 transnasjonale programmer (INTERREG Nordlig periferi, INTERREG Østersjøen og INTERREG Nordsjøen).
- 3 interregionalt program (INTERREG III C).
- 2 europeiske nettverksprogrammer (ESPON og INTERACT).

Nær 450 prosjekter har hatt norske partnere.

Regjeringen har vedtatt at Norge også skal delta i perioden 2007-2013. Det regnes med at deltakelsen vil koste mellom 1,4-1,5 milliarder kroner.

I tillegg til de 9 programmene hvor Norge deltok i perioden 2000-2006, vil Norge også delta i URBACT (nettverks-samarbeid mellom byer i Europa), et nytt grenseregionalt program (Kattegat-Skagerak med de 8 norske fylkene rundt Oslofjorden), og et nytt ENPI (EUs program for samarbeid med nabolandene) - programmet Kolarctic for samarbeidet med Nordvest-Russland.

Visste du at...

...EU beskytter våre rettigheter som arbeidstakere med mer enn 50 dirketiver? For eksempel når det gjelder minstekrav til arbeidsmiljø, arbeidstid, barnarbeid og likestilling. Er du ansatt, beskytter EØS-regelverk deg mot usaklige oppsigelser og trakassering.

1.4. Norges tilknytning til EUs justis- og politisamarbeid

Schengen

Siden 2001 har Norge deltatt i EUs Schengen-samarbeid. Det betyr opphevelse av landegrensene, felles yttergrense, harmonisert visumpolitikk og utvidet politisamarbeid.

Haag-programmet

EU-landene samarbeider om utviklingen av en felles migrasjonspolitikk, blant annet felles asylpolitikk, felles tilnærming til arbeidsinnvandring, felles returpolitikk og styrket grensekontroll.

Felles europeisk asylsystem (CEAS)

Norge er bindene knyttet til både Dublin- og Eurodac-samarbeidet, men ikke til alle elementene i EUs felles asylsystem. Områdene vi ikke er knyttet til, er felles minstekrav for asylmottak og behandling av asylsøknader, kriterier for fastlegging av asylsøkers status som flyktning samt byrdefordeling.

Dublin

Dublin-avtalen regulerer hvilket medlemsland som er ansvarlig for behandlingen av en asylsøknad. Norge ble med i dette samarbeidet i 2001.

Global tilnærming til migrasjon

EU har opprettet en egen ekspertgruppe som arbeider med tiltak som skal utvikle tettere samarbeid mellom opprinnelseslandene, transitlandene og mottakerlandene. Norge er med i dette nye initiativet gjennom bidrag til forberedelsene til Globalt forum for migrasjon og utvikling og gjennom finansielle bidrag.

VIS

EUs Visum Informasjonssystem (VIS), et system med felles prosedyrer for utveksling av visum-opplysninger.

Politisamarbeid utenfor Schengen

EU har et omfattende politisamarbeid som ikke faller inn under Schengen-avtalen. Sentralt er den felles politistyrken Europol.

Eurojust

Eurojust er EU-landenes felles plattform for samarbeid om rettslige spørsmål i internasjonale straffesaker.

Prüm-avtalen

Norge har nå bedt om en tilslutningsavtale til deler av Prüm-avtalen, som 7 EU-stater inngikk i

2005, blant annet når det gjelder tilgang til EU-landenes DNA-register og en avtale som gjør at straffedømte lettere skal kunne overføres til soning i sitt hjemland.

Det siviletslige samarbeidet

Både i Norge og EU vurderer man om det er aktuelt å utvide det siviletslige samarbeidet. Mest aktuelt for Norge vil det være å be om en avtale med EU som tilsvarer EUs forordninger om bevisinnhenting i sivile saker og om forkynning, samt tilslutning til EUs regelverk om anerkjennelse og fullbyrdelse av dommer på sivilrettens område.

1.5. Norges tilknytning til EUs utenriks- og sikkerhetspolitikk

Norge har en nær tilknytning til EUs sikkerhetspolitiske samarbeid (FUSP), blant annet gjennom deltakelse i EU-ledede operasjoner, utvikling av militære kapasiteter og deltakelse i de løpende drøftelser om militære spørsmål mellom NATO og EU. Norges formelle tilknytning til EU-samarbeidets felles utenriks- og sikkerhetspolitikk er sterkest på det sikkerhets- og forsvarspolitiske området (ESDP), der Norge deltar i ulike typer militært og sivilt samarbeid med EU.

Norge har også mulighet til å slutte seg til EUs utenrikspolitiske erklæringer, og gjør det i om lag 90 prosent av tilfellene.

Norge deltar i EUs militære og sivile krisehåndteringsoperasjoner på Vest-Balkan. Norge tar dessuten sikte på å delta i EUs politioperasjon i Afghanistan.

Innsatsstyrker

Norge har bedt om å delta i EU-samarbeidets hurtigutrykningsstyrker (Battle Groups) som i samarbeid med FN skal sendes på oppdrag i kriserammede områder over hele verden. Fra 2008 er 150 norske soldater med i EU-innsatsstyrker.

Felles grensekontroll og samarbeid om asyl- og migrasjonsspørsmål er områder der Norge frivillig har sluttet seg til EU-samarbeidet.

Visste du at...

...Europakommisjonen har trappet opp innsatsen for å beskytte forbrukere mot helsefarlige produkter? Bedre samarbeid mellom tollmyndighetene i EU har ført til at et økt antall farlige produkter ble trukket tilbake fra EUs marked i 2006. Leker utgjør den største varegruppen. Alt fra bamser til hårtørrere, rengjøringspray, minimotorsykler, lightere og bindinger til skistøvler ble fjernet.

Menneskerettigheter

Norge samarbeider tett med EU i fredsprosessen på Sri Lanka.

EU styrker sitt arbeid for menneskerettigheter, og er i gang med å etablere et eget byrå for grunnleggende rettigheter (Fundamental Rights Agency). Norge vurderer å søke om deltakelse i dette byrået.

EDA

Norge har som eneste tredjeland bedt om og fått innpass i EDA – European Defence Agency.

– Norge vil ta sikte på en effektiv utnyttelse av samarbeidsavtalen med EDA ved fortsatt å søke størst mulig norsk deltakelse i forskningsprogrammer og -prosjekter og å sikre innpass for norsk forsvarsindustri, skriver regjeringen Stoltenberg II på sin hjemmeside.

1.6. Norske bidrag gjennom EØS-midlene – 1,3 milliarder euro

Norge bidrar med mer enn 1,3 milliarder euro til finansiering av EØS-utvidelsen i perioden fra 1.5.2004 til 30.4.2009, inklusiv finansieringsbidraget til Romania og Bulgaria fra 1.1.2007.

EØS-midlene ble etablert i forbindelse med at EU og EØS ble utvidet med 10 nye medlemsland i 2004. Målet med EØS-midlene er å bidra til å redusere de økonomiske og sosiale ulikhetene i de 12 nye EU-landene samt Spania, Hellas og Portugal, bidra til at disse landene integreres i Det indre marked, samt styrke forholdet mellom Norge og de nye EU-landene. Ca. 1000 prosjekter forventes finansiert i denne perioden. Totalt vil Norge, Island og Liechtenstein betale over 10 milliarder kroner til de 15 landene. Norge betaler 97 prosent av pengesummen.

EØS-midlene skal brukes innen følgende områder: Regionalpolitikk og grensekryssende samarbeid, miljøvern, bevaring av europeisk kulturarv, bærekraftig utvikling, helse og barneomsorg, utvikling av menneskelige ressurser, gjennomføring av Schengen-regelverk, akademisk forskning, faglig bistand til gjennomføring av EU-regelverk.

Norske forskere deltar i EUs 7. rammeprogram for forskning. Deltakelsen i europeiske forskningsprosjekter er Norges viktigste og største internasjonale satsing på forskningsfeltet.

Kapittel II

Dette var Norge med på i EU-samarbeidet før 1994

Frihandelsavtale

EFTAs frihandelsavtale med EU ga adgang for varer, men ikke tjenester.

Forskning og utviklingsarbeide

Norge deltok i det første forskningsprogrammet fra 1984-1987 og har siden deltatt i alle de påfølgende programmene. I 1991 brukte Norge 50 millioner kroner. (I dag bruker vi nær 1.000.000 millioner kroner årlig).

Utdanning, opplæring og ungdom

Vi deltok i programmene ERASMUS fra 1. januar 1992 og COMET II fra 1. januar 1990. Det årlige norske bidraget var på 20 mill kroner.

Kapittel III

EØS og Stortinget 2007

Europautvalget er Stortingets organ for konsultasjoner med Regjeringen om EØS-spørsmål, i hovedsak direktiver som skal opp i EØS-komiteen i Brussel. Utvalget består av Utenrikskomiteen og medlemmene i Stortingets EFTA/EØS-delegasjon. Utenrikskomiteens leder er også leder av Europautvalget. Fra Regjeringens side deltar utenriksministeren. Fagkomiteer innkalles til møtene i utvalget i forhold til de sakene som skal behandles. Etter behov deltar også andre fagstatsråder enn utenriksministeren.

I 2007 avholdt EØS-utvalget 6 møter. Et møte i utvalget varer i gjennomsnitt 50 minutter og hoveddelen av tiden blir brukt på de forskjellige ministrenes redegjørelser og diskusjoner rundt disse. I disse møtene har en i 2007 fått relativt grundige redegjørelser for regjeringens arbeid med blant annet forhandlinger i forbindelse med EØS-utvidelsen, EUs maritime politikk, tjenestetidirektivet, kjemikalier regelverket REACH, EUs kvotedirektiv og notifikering av Mongstad. Nest siste punkt på agendaen er alltid "Aktuelle rettsakter for møte i Europakomiteen". Hvert departement lager en presentasjon av rettsaktene med et sammendrag av innhold, merknader som tar for seg hvilke konsekvenser rettsaktene vil ha i Norge og hvilke sakkyndige instanser

Visste du at...
...ikke bare Norge, men også EU beskytter rettighetene dine? Chartret for grunnleggende rettigheter gir EUs innbyggere en rekke juridisk bindende rettigheter knyttet til EUs institusjoner og organer, samt i medlemslandene i implementeringen av EU-lov.

som har vært involvert. Rettsaktene kan deles inn i forordninger, direktiver, rekommandasjoner, beslutninger, avgjørelser og vedtak fattet i Europaparlamentet, Det Europeiske Råd og Kommisjonen, hver for seg eller sammen. Rettsaktenes konsekvenser for Norge grupperes på følgende måte:

- Rettsakter som krever lov- eller budsjettendring samt rettsakter som krever forskriftsendring som vurderes å gripe vesentlig inn i norsk handlefrihet
- Rettsakter som krever forskriftsendring som ikke griper vesentlig inn i norsk handlefrihet
- Rettsakter som ikke har konsekvenser for norsk lovgivning

Behandling av disse rettsaktene kan best oppsummeres slik:
"Sak: Aktuelle rettsakter for kommende møte i EØS-komiteen
Lederen: Ingen har bedt om ordet. Da kan vi gå videre til neste sak."

Bare et fåtall av rettsaktene har hatt noe ytterligere nevneverdig behandling. I 2007 ble 394 rettsakter behandlet, alle samlet på anslagsvis mindre enn 10 minutter. På møtet i EØS-utvalget 4. desember 2007 ble 57 rettsakter behandlet på under 15 sekunder. 3 dager senere behandlet EØS-komiteen i Brussel de samme sakene på under 8 minutter.

Blant rettsaktene som har blitt behandlet uten nevneverdig diskusjon i EØS-utvalget finner vi blant annet: endring i forordning om økologisk produksjon av landbruksprodukter, avgjørelse om igangsetting av et særprogram for å forebygge og motkjempe vold mot barn, ungdom og kvinner, forordning om rettigheter for funksjonshemmede passasjerer og passasjerer med redusert mobilitet på flyreiser, og rammedirektivet for vann som skal bidra til å bevare, beskytte og forbedre vannforekomstene og vannmiljøet og sikre en bærekraftig bruk av vannressursene.

Stortingets Europakomiteé brukte i 2007 samlet sett mindre enn 10 minutter på å "behandle" 394 rettsakter fra EU.

Visste du at...
...dyreforsøk med ferdige kosmetikkprodukter har vært forbudt i EU siden 2004? Fra 2009 vil kosmetikkprodusenter heller ikke lenger kunne bruke dyreforsøk i noen som helst del av produksjonsprosessen. Forbudet gjelder uten unntak. Samtidig innføres marketingsforbud i EU for alle produkter som inneholder bestanddeler som er testet på dyr.

Kapittel IV

Departementenes EU-strategier

Som oppfølging av Stortingsmelding nr. 23 (2005-2006) "Om gjennomføring av europapolitikken" skal departementene legge fram sine egne strategiplaner for EU-samarbeidet. I den aktive europapolitikken legges det vekt på at innsatsen skal konsentreres om de saker som er spesielt viktige for norske interesser og verdier.

Nye initiativer og prosesser som er under oppseiling i EU må på et tidlig tidspunkt fanges opp av norsk forvaltning. "Dette forutsetter samarbeid og informasjonsutveksling mellom forvaltning og berørte parter. Det forutsetter også at arbeidet med europasaker prioriteres og inngår i det ordinære arbeidet i departementene og etatene" heter det fra Utenriksdepartementet.

Som ledd i den aktive europadebatten skal hvert departement utarbeide en strategisk plan for sitt EU-/EØS-arbeid. Planen skal rette fokus mot den betydning europaarbeidet har og skal sikre høy prioritet og oppmerksomhet på de ulike fagområdene. Planene er derfor viktige instrumenter i oppfølgingen av stortingsmeldingen for bedre å kunne utnytte norske muligheter for innflytelse på EUs arbeid.

De strategiske EU-planene skal vise departementenes prioriteringer og omhandler både politikkkutforming og konkrete tiltak. Planene skal revideres årlig. Departementenes planer blir fortløpende offentliggjort på Utenriksdepartementets Europaportal; www.regjeringen.no.

Disse departementene har lagt fram EU-strategiplaner:

- Arbeids- og inkluderingsdepartementet
- Barne- og likestillingsdepartementet
- Finansdepartementet
- Helse- og omsorgsdepartementet
- Kommunal- og regionaldepartementet
- Landbruks- og matdepartementet
- Fiskeri- og kystdepartementet
- Miljøverndepartementet
- Olje- og energidepartementet

Sitater fra strategiplanene;

Fra Miljøverndepartementets EU-strategi:

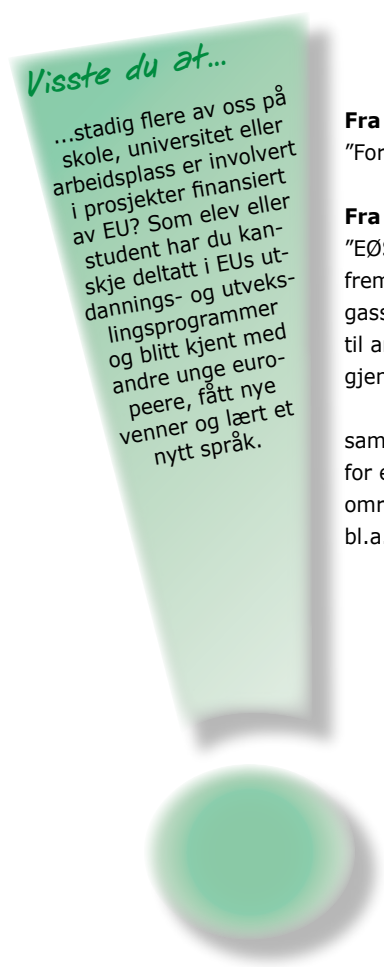
"Som ikke-medlem er det svært utfordrende å gjøre gjeldende norske interesser i så stor grad at resultatet i EUs rettsprosess blir påvirket av det. MDs ressurs, særlig de politiske, må fokusere på noen få, svært høyt prioriterte saker for å kunne lykkes med slik påvirkning."

"MDs forhold til EU strekker seg langt utover EØS-samarbeidet, i likhet med Norges forhold til EU for øvrig. EU er en viktig global miljøaktør og ofte en alliansepart i arbeidet med internasjonale miljøkonvensjoner og i miljøsamarbeidet innen FN. "

Visste du at...

...EU-kommisjonen har satt i gang tiltak for å bedre merkingen på solkremer? Forbrukerne skal sikres lik informasjon om hvor mye kremene beskytter mot solstrålene.

...så godt som alle bøker oversatt fra europeisk språk til norsk, er finansiert av EU?

Visste du at...
...stadig flere av oss på skole, universitet eller arbeidsplass er involvert i prosjekter finansiert av EU? Som elev eller student har du kanskje deltatt i EUs utdannings- og utvekslingsprogrammer og blitt kjent med andre unge europeere, fått nye venner og lært et nytt språk.

Fra Kommunal- og regionaldepartementets EU-strategi;
"For eksempel er kommunesektoren berørt av ca 60% av vedtakene i EU."

Fra Olje- og energidepartementets EU-strategi;
"EØS-samarbeidets viktigste utfordringer på energisektoren knytter seg først og fremst til den videre utviklingen av nye initiativ i forhold til det indre marked for gass og elektrisitet, til nye forslag innen energieffektivisering og fornybar energi og til andre miljøpolitiske motiverte virkemidler og deres virkninger for energisektoren gjennom EØS. (...)"

Som energinasjon påvirkes Norge i tillegg av mange av delene av EU-landenes samarbeid på energiområdet som faller utenfor EØS-avtalen. EØS-avtalen omfatter for eksempel ikke skatter og avgifter, kull og kjernekraft. Lovgivning innenfor disse områdene er derfor ikke EØS-relevant, men kan likevel få store virkninger gjennom bl.a. at konkurranseforholdet mellom de ulike energibærerne påvirkes."

Kapittel V

Norge følger EU-erklæringer

Norge slutter seg til en rekke utenriks- og sikkerhetspolitiske erklæringer som kommer fra EU. I 2007 sluttet Norge seg til 72 EU-erklæringer, i 2006 54. Her er noen eksempler hentet fra Europaportalen på de EU-erklæringene Norge følger fullt og helt;

Erklæring frå EU-formannskapet om den formelle avskaffinga av dødsstraff i delstaten New Jersey i USA (17.12.07)

Den europeiske unionen seier seg svært glad for at guvernør Jon Corzine har undertekna lovframlegg S-171 - som inneber at dødsstraffa er avskaffa i delstaten New Jersey.

Erklæring frå EU-formannskapet om valet til statsdumaen i Russland (04.12.07)

Den europeiske unionen har merkt seg det førebels resultatet av valet til statsdumaen, som blei halde 2. desember i Russland. EU seier seg glad for at valet fann stad i ordna former og var godt organisert.

Visste du at...

...man som borger i et EU-land har rett til å bosette seg og arbeide i et hvilket som helst annet EU-land under de samme vilkår som gjelder for landets egne innbyggere? Over 53 prosent av EUs borgere betrakter denne retten som en av de aller største fordelene ved EU.

**Erklæring frå EU-formannskapet om folkerøystinga om grunnlovs-
endring i Venezuela (28.11.07)**

EU merkjer seg at venezuelanarane i ei folkerøysting 2. desember skal røyste over framlegg om å endre grunnlova i landet.

**Erklæring frå EU-formannskapet om innføringa av unntakstilstand i
Pakistan (06.11.07)**

EU er svært uroa over at president Musharraf 3. november erklærte unntakstilstand og oppheva den pakistanske forfatninga og dei grunnleggjande rettane.

**Erklæring frå EU-formannskapet om "presidentvalet i Nagorno-Ka-
rabakh 19. juli 2007 (19.07.07)**

EU er merksam på at det fann stad eit "presidentval" i Nagorno-Karabakh 19. juli 2007. EU understrekar at dei ikkje godkjenner Nagorno-Karabakhs sjølvstende. Dei godkjenner heller ikkje legitimiteten til dette "presidentvalet".

**Erklæring frå EU-formannskapet om Alisher Saipov, ein kirgisisk
journalist og menneskerettsforkjempar med usbekisk opphav, som
er død i Kirgisistan (31.10.07)**

EU fordømmer på det sterkaste drapet på Alisher Saipov, ein kirgisisk journalist og menneskerettsforkjempar med usbekisk opphav, i Kirgisistan 24. oktober.

**Erklæring frå EU-formannskapet om ytringsfridomen i Den is-
lamske republikken Iran (23.10.07)**

EU er framleis djupt uroa over den auka undertrykkinga av alle grupper som nyttar den retten dei har til fritt å gje uttrykk for meiningane sine, og over at avgrensingane i pressefridomen og ytringsfridomen blir trappa opp i Den islamske republikken Iran.

**Erklæring frå EU-formannskapet i høve verdsdagen mot dødsstraff – 10. ok-
tober (10.10.07)**

I høve den femte verdsdagen mot dødsstraff understrekar Den europeiske unionen på nytt at dei lenge har vore i mot dødsstraff under alle omstende. Det å avskaffe dødsstraff bidreg til at mennesket får større verdigheit og til at menneskerettane gradvis utviklar seg vidare.

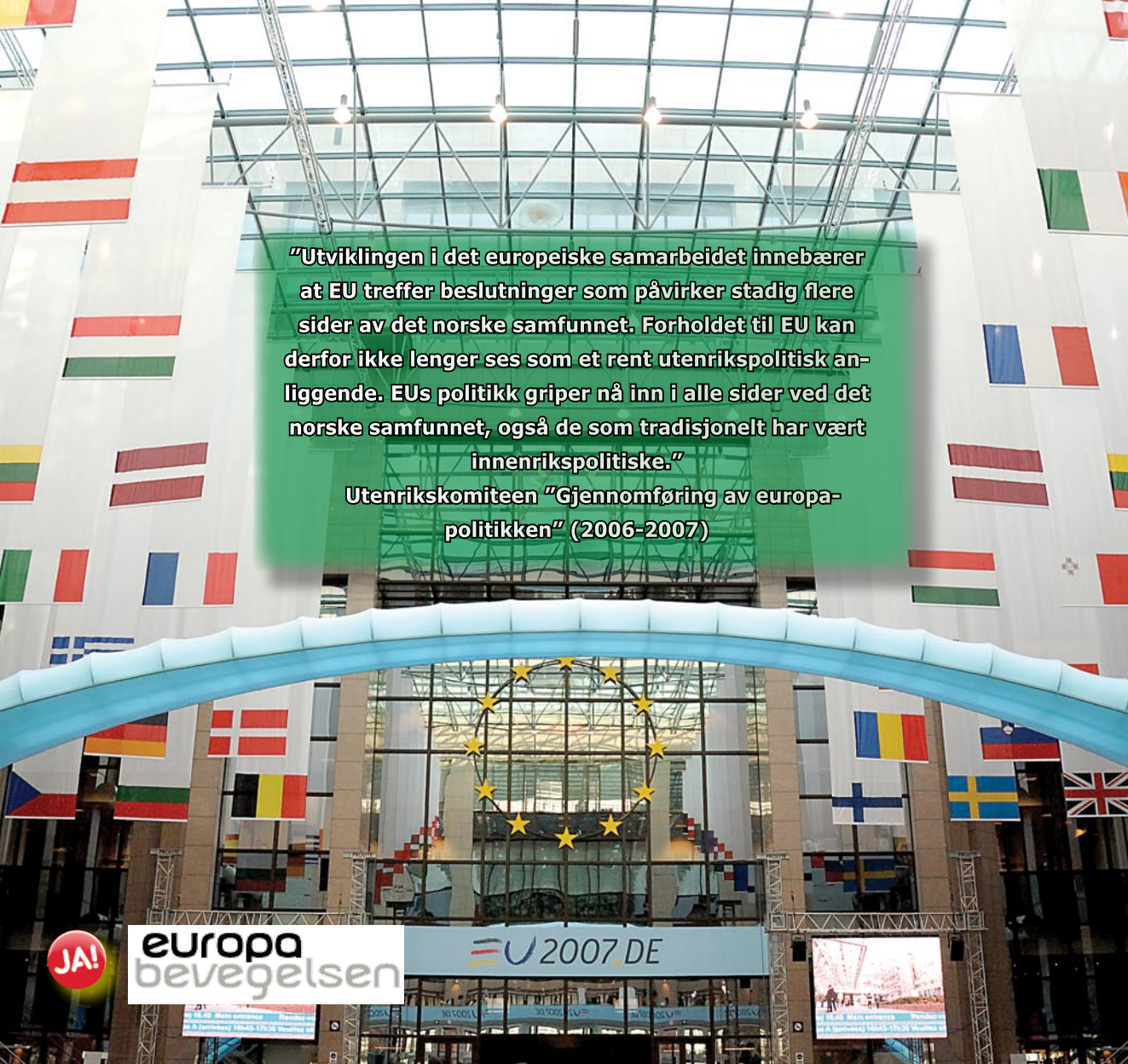
**Erklæring frå EU-formannskapet om humanitære avtalar i Colombia
(09.10.07)**

Den europeiske unionen seier seg glad for alle initiativa den seinaste tida som med støtte frå den colombianske regjeringa er tekne for å få i stand humanitære avtalar som kan sikre at alle gislar blir sette fri, at den væpna konflikten tek slutt og at det igjen blir fred i Colombia.

**Tidligere har Europabevegelsen
produsert følgende temahefter**

- Kvinnernes Europa (2003), temahefte om EU og likestilling
- Regionenes Europa (2004), temahefte om EUs distriktpolitikk
- Vårt nye Europa (2004), temahefte om utvidelsen i 2004
- EU endrer verden (2005), temahefte om solidaritet og bistand
- Velferdens Europa (2006), temahefte om de europeiske velferdsmodellene
- Uten stemmerett i Europa (2006), temahefte om hvordan EØS påvirker Norge
- EU – miljøets beste kompis (2007), temahefte om EUs miljøpolitikk
- Nordens rolle i det nye Europa (2007), temahefte om det nordiske samarbeidet
- På vei mot et nytt Europa (2007), temahefte om grunnlovstraktaten og reformer
- Europa set havet i fokus (2007), temahefte om EU sin maritime politikk
- EUs myke makt (2007), temahefte om europeisk utenriks- og sikkerhetspolitikk

Temaheftene kan bestilles hos eb@jasiden.no eller tlf 22 99 36 00

“Utviklingen i det europeiske samarbeidet innebærer at EU treffer beslutninger som påvirker stadig flere sider av det norske samfunnet. Forholdet til EU kan derfor ikke lenger ses som et rent utenrikspolitisk anliggende. EUs politikk griper nå inn i alle sider ved det norske samfunnet, også de som tradisjonelt har vært innenrikspolitiske.”

Utenrikskomiteen “Gjennomføring av europa-politikken” (2006-2007)

JA!

europa
bevegelsen

 2007.DE

